List 52.

NOVICE

Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. decembra 1881.

Obseg: Razglas za uboge učence podkovske šole, ki je v zvezi z živinsko bolnišnico v Ljubljani. — Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna. (Dalje.) — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dal.) — Staro keltsko mesto Neviodunum pri Krškem na Dolenjskem. — Politični pregled leta 1881. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Št. 9687.

Razglas

za uboge učence podkovske šole, ki je v zvezi z živinsko bolnišnico v Ljubljani.

Slavno c. kr. ministerstvo poljedelstva je za šolsko leto 1882. dovolilo 4 ustanove po 50 gold., za katere se natečaj s tem razpisuje.

Učenci, ki hočejo v omenjeno šolo vstopiti, izkazati se morajo s spričalom ubožnosti, lepega vedenja in razun tega, da so bili uže dve leti delali kot kovaški pomočniki, ter imajo prošnje s spričali v 4 tednih od dneva prvega razglašenja tega razglasa v uradni „Laibacher Zeitung“ pri centralnem odboru c. k. kmetijske družbe vložiti.

Od c. k. deželne vlade
v Ljubljani dne 23. decembra 1881.

Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna.

(Dalje.)

4. *Stroški pridelovanja pšenice; koliko pridelujejo in koliko izvažujejo amerikanske združene države.*

Samo po sebi se razume, da stroški pridelovanja pšenice niso zmiraj in povsod enaki. Ker nam prav tamošnje cene oziroma stroški sami na sebi niso toliko mar, temveč je za nas le važno, koliko Amerikanca stane pšenica postavljena v Evropo, in po kateri najniži ceni bi jo mogel oddajati, da ima nad lastne stroške še kaj zaslužka, držati se nam je poprečne cene in računali bomo lastno ceno pšenice postavljene v Liverpool na Angleškem.

Od morja in od železnice ali kanalov bolj oddaljeni kraji imajo mnogo više stroške, kakor bliži, enako se izdatno znižajo lastni stroški pri dobrih letinah. Ogledovali si toraj bomo najugodnejši primerljej, potem najneugodnejšega, katerega nam kažejo tamošnje statistične številke; takale sta računa:

1. Pridelovanje v oddaljenih zahodnih krajih	4 gold.	— kr.	od met. centa v zlatu	
vožnina do jezer . . .	1 „	— „	„	
„ do Novega Jorka	— „	53 „	„	
z NovegaJorka v Liverpool	— „	77 „	„	
zavarovanje in mešetarji	— „	22 „	„	
elevatorji (prekladanje)	— „	22 „	„	
razlažanje v Liverpoolu	— „	20 „	„	
skupaj	6 gold.	94 kr.		
2. Pridelovanje in vožnina do postaje	6 gold.	51 kr.	v zlatu	
vožnina do Chicage . .	1 „	55 „	„	
iz Chicage v Nov Jork .	1 „	21 „	„	
z Novega Jorka v Liverpool	1 „	12 „	„	
drugi stroški v Ameriki .	— „	26 „	„	
„ „ v Liverpoolu	— „	49 „	„	
skupaj	11 gold.	14 kr.		

Ako se iz teh dveh računov posname poprečna svota, kaže se, da zdaj Amerikanca poprek stane meterski cent pšenice v Liverpool postavljene 9 gold. v zlatu. Pri nas velja danes met. cent pšenice okroglo 12 gold., tedaj Amerikancu še zmiraj lep zaslužek ostaja.

Toda v lastni amerikanski ceni pšenice po 9. gold. bi za nas še ne bila tako velika nevarnost, temveč nevarnost za nas je v tem, da Amerikanci vedó od dne do dne svoje lastne stroške prav izdatno znižavati, po napravi novih kanalov, železnic itd., tako da se na reki Mississippu naložena ladija brez prekladanja more peljati naravnost v Liverpool ali v drugo evropsko primorsko postajo. Na podlagi dosedanjih skušenj dokazujejo uže danes izvedeni strokovnjaki, „da bomo v ropi v teku 2 do 5 let imeli amerikansko pšenico s ceno po 5 do 7 gold. v zlatu“.

5. *Po koliko pridelujejo in po koliko izvažujejo poljskih pridelkov amerikanske združene države?*

Sledeče številke kažejo, kako od leta do leta raste velikost polja s pšenico obdelanega:

leta 1871 (to je od 1. julija 1870. do 30. junija 1871.) vsejane je bilo pšenice na	14,021.000	oralih
„ 1873	15,587.000	„
„ 1875	18,546.000	„
„ 1877	20,738.000	„
„ 1878	22,902.000	„
„ 1880	25,334.679	„

Naslednje številke kažejo, po koliko se je pridelovalo poglavitnih pridelkov amerikanskih: pšenice in turšice milijonov meterskih centov:

	pšenice	turšice
leta 1850	27	150
„ 1860	47	213
„ 1867	41	221
„ 1868	57	196
„ 1869	61	231
„ 1870	71	221
„ 1871	64	279
„ 1872	63	252
„ 1875	84	216
„ 1878	99	342
„ 1879	114	353
„ 1880	131	392

Po koliko met. centov in po koliko vrednosti se je pridelovalo na prostoru enega orala?

	pšenice		turšice	
	met. centov	vrednosti gold. v zlatu		vrednosti gold. v zlatu
leta 1869	po 4·25	36·30	8·52	50·50
„ 1870	po 4·28	36·81	10.40	44.30
„ 1871	po 4·77	41·42	16·55	39·58
„ 1872	po 4·60	42·30	11·13	34.83
„ 1873	po 4·93	41.50	8·63	32·45
„ 1874	po 4·78	33·18	7·51	38·13
„ 1875	po 4·27	31·79	10·66	35·22
„ 1876	po 4·04	30·90	9·46	27·58
„ 1877	po 5·40	42·90	9·65	27·13
„ 1878	po 5·09	28 83	9·75	24 33
„ 1879	po 5·35	43·38	10·57	31·05

Številke te kažejo, da se je skoraj vsa leta po enako met. centov na oralo pridelovalo, da je pa cena pridelkom stanovitno padala, tako da so se pridelki sami po sebi odrivali na evropski trg.

Izvažalo se je pšenice in turšice z združenih držav po toliko-le:

	pšenice	turšice
	tisuč met. centov	tisuč met. centov
leta 1850	217	1.681
„ 1860	1.135	845
„ 1867	1.692	3.799
„ 1868	4.408	2.843
„ 1869	4.892	1.798
„ 1870	10.107	329
„ 1871	9.505	2.508
„ 1872	7.376	8.795
„ 1873	8 356	9.828
„ 1874	19.625	8.781
„ 1875	14.569	7.359
„ 1876	15.420	13.621
„ 1877	11.144	18.070
„ 1878	20 122	21.793
„ 1879	33.914	22.005
„ 1880	41.780	24.990
„ 1881	40.880	23.700

Od leta 1850. se je tedaj izvažanje pšenice pomnožilo za 41,433.000 met. centov, izvažanje turšice pa se je v ravno tej dobi povikšalo za 23,319 000 met. cent.

V naši avstro-ogerski državi se je pšenice izvažalo:

leta 1868	5,852.000	metr. centov
„ 1869	3,685.000	„ „
„ 1870	1,971.000	„ „
„ 1871	2,800.000	„ „
„ 1872	573.000	„ „
„ 1873	385.000	„ „
„ 1874	688.000	„ „
„ 1875	1,005.000	„ „
„ 1876	1,199.000	„ „
„ 1877	3,726.000	„ „
leta 1878	3,623.000	metr. centov
„ 1879	3,804.000	„ „
„ 1880	2,941.000	„ „

Številke te jasno kažejo, kako uže zdaj naša trgovina z žitom omahuje, kako silno pa raste amerikanska. O druzih pridelkih ogledamo si razmere prihodnjič.

Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. novembra 1881.

(Dalje.)

Gospod predsednik baron Wurzbach nadaljuje: „Nj. veličanstvo cesar je našemu velezaslužnemu udu in dolgoletnemu tajniku gospodu dr. Jan. Bleiweisu vitezu Trsteniškemu podelil železne krone red. Vsa Kranjska se je veselila tega cesarskega priznanja zaslug našega visokospoštovanega rojaka. Vsakemu izmed nas je znano, koliko je po svojih „Novicah“ in po kmetijskih svojih knjigah storil za kranjskega kmeta, ki ni imel in nima še drugih virov poduka. Prav tako znane so njegove zasluge kot tajnika naše družbe in ravnatelja podkovske šole in živinozdravilstva, katero zadnje težavno delo je opravljal več let čisto brez vse plače. Da je tudi prebivalstvo dežele kranjske zasluge njegove po vsem pripoznalo, pokazalo je častitanje, pokazali so diplomi, katere so mu prinesli o njegovi sedemdesetletnici iz vseh krajev. O tej priliki toraj izjavim, da vso našo družbo je srčno razveselilo to, da je Nj. veličanstvo naš presvitli cesar blagovolil našemu blagorodnemu dr. Bleiweisu nakloniti tako veliko čast. Naj bi mu Bog povrnil zopet zdravje — nam in vsi deželi na veliko veselje.“ (Splošna pohvala in izraz sočutja.)

Gosp. predsednik govori dalje: „Letina je bila na Kranjskem letos le srednja. Statistiko o nji je centralni odbor dal sestaviti svojemu udu gospodu L. Robiču strogo na resnični podlagi, spis se bo kmalu poslal slavnemu ministerstvu kmetijstva. Vravnava zemljišnega davka je do zdaj pokazala ugoden vspeh za kranjsko z davki preobloženo deželo; zato sl. vladi ne moremo biti dosti hvaležni. Zdaj čakajo preiskane pritožbe rešenja. Le pri tistih zemljišnih kosih, ki so se vdrugič premerili, se v primeri s starim stalnim katastrom kaže več razlik. Obžalovati pa je to, da se je — drugače tako potrebno — vredenje zemljišnih knjig začelo prej, nego so bile rešene pritožbe (reklamacije) o napačni meri in razdelitvi posameznih kosov.“

„Gospod minister poljedelstva, grof Falkenhayn, je v gosposke zbornice seji dne 17. novembra t. l. izrekel, „da je po raznih znamenjih brezdvomno, da je kmetijski stan v naši državi postal slabši, nego je bil in da kmetovalca čakajo še hujši časi, ako ne bo kmalu izdatne pomoči“. — Naša družba in njene posestrine so zavoljo žalibog pogostih posilnih prodaj uže dalj časa javno tožile o vednem propadanji kmetijstva; al verjelo se nam ni, gotovo največ zato ne, ker so dandanes pretirane pritožbe povsod navadne. Da je pa minister sam tako izrekel se, to nas sme zeló pomiriti.“

„Zdaj je minister podal gospóski zbornici troje postav, namreč: 1. Postavo o zloženji zemljišč; 2. postavo o izklučenji druzih zemljišč iz gozdov in arondiranji gozdnih mej; 3. postavo o razdelitvi skupnih zemljišč. Te zeló važne postave so bile v gosposki zbornici soglasno sprejete. Zlo je pripoznano, toraj do boljšega odprta pot; veliko nam je pa še storiti. Vendar imamo pa do vladnih namer največe zaupanje ter se trdno zanašamo, da bodo tudi za kmetijskega gospodarja pri nas prišli boljši časi.“ (Dobro!)

„Centralnemu odboru se zdi dolžnost, slavnemu

ministerstvu kmetijstva, slavni deželni vladi, potem velečastiti duhovščini izreči najprisrčnejšo zahvalo za prijazno in dobrovoljno podporo naši družbi.“

„Po državi nam dovoljene podpore so nesle dobrega sadú. Vzlasti živinoreja se je, kakor so izrekli izvedenci, izdatno zboljšala. Prav lepa razstava kmetijskih pridelkov, ki je bila dne 2. oktobra t. l. v Novomestu, je pokazala, da so kranjski kmetovalci začeli si sami zboljševati svoj stan. Dotični razstavni odbor si je z osnovo te razstave zaslužil hvalo vse dežele“.

„Slavni deželni zbor kranjski je sklenil, da se bo leta 1882. obhajal 600letni spomin, kar je dežela kranjska prišla k najsvitlejši in najviši cesarski rodovini Habsburški; deželni odbor bo za to slovesnost sestavil poseben program. Dežela kranjska je v teh 600 letih svojo vdanost do avstrijske cesarske hiše spričala z blagom in krvijo. Še nedavno — burnega l. 1848. — je kranjsko prebivalstvo s svojim mirnim in udanim vedenjem pokazalo svojo ljubezen, svojo neomajljivo zvestobo do svoje starodavne cesarske hiše. Kar ni bilo nikjer, je bilo pri nas: ne ene politične nerednosti ni bilo. S pravim ponosom smemo reči: Kranjska se šteje k najzvestejšim med zvestimi deželami. (Živahno pritrjenje.) Da bodo naši kmetovalci, katerih število je med prebivalci naše domovine največe, pridružili se tej slovesnosti z največo radostjo, to stoji. Centralni odbor naše družbe si bo prizadeval, da se bodo tudi udje njeni v obilnem številu vdeležili te vzlasti o sedanji dôbi pomenljive in važne svečanosti ter svojo več stoletij neomadeževano ohranjeno zvestobo in ljubezen do naše najviše cesarske rodovine in do našega najmilostljivejšega cesarja in gospoda skazali na najbolj spodoben način.“

„Tudi danes, predno gremo na svoje delo, kličemo vsi z navdušenim srcem: Živili presvitli, ljubljeni naš cesar Franc Josip I.!“ (Ves zbor kliče navdušen „živijo!“ in „hoch!“) (Dal. prih.)

Zgodovinske stvari.

Staro keltsko mesto Neviodunum

pri Krškem na Dolenjskem.

Kranjska dežela je v zemljepisnem in zgodovinskem obziru tako velevažna in tako mikavna, da je le obžalovati, da se v domačih knjigah njene znamenitosti iz sedanjosti in preteklosti tako redko opisujejo. Iz zeló obširne kranjske zgodovine hočem danes pozornost čast. čitateljev obrniti zlasti na nek kraj, na staro mesto, katero se je do sedaj v slovenskem jeziku le še malo ali celó nič opisovalo. Starodavna Emona (sedanja Ljubljana), glasovito mesto Metullum na Notranjskem (na tem kraji je sedaj vas Metule v obloški fari), ti dve znamenitosti stare Kranjske ste bili uže večkrat tudi predmet razprave v našem domačem jeziku, a o ne manj važnem keltskem mestu Neviodunum se je baje le malo pri nas pisalo.

Prvotni stanovalci na Kranjskem so bili stari Iliri. Ali uže zeló zgodaj so bili pregnani iz svojih sedežev po Keltih, kateri so došli iz stare Galije, sedanje Francoske. Ostanki starih Ilirov so še Albanci v turški državi na jugu Hercegovine in Črnegore. V kranjski deželi in sosednjih pokrajinah so se pa uže pred kacimi 300 leti pr. Kr. naselili Kelti. (Potomci starih Keltov so še samo na Irskem.) Delili so se na več plemen. Od teh imenujmo Tavriske, Karnce (od teh poslednjih je utegnila Kranjska svoje ime dobiti), Latobike, Katale, Japode. Po dolenjski strani okoli Krke in Save je bivalo keltsko pleme Latobikov. Kelti so bili v obče še precej omikan narod, zlasti z ozirom na starodavno dobo, v kateri so živeli. Za poljedelstvo se sicer niso dosta menili, a v izdelovanji kovin, orodja in orožja ter raznih kinčev bili so uže precejšnji mojstri, kakor svedočijo razni spominki, izkopani v različnih krajih, kjer so Kelti bivali. Njih izobraženost nam pričajo tudi mesta, katera so uže stavili; kajti zgodovinsko je dokazano po glasovitih učenjakih, da so bili ravno Kelti temelj postavili štajarskima mestoma, Ptuju in Celju, stari Emoni, stari Vrhniki (latinsko Nauportus) in nekemu mestu blizo sedanjega Trebnjega, ki se je latinsko zvalo „Praetorium Latobicorum“.

A Kelti so bili tudi ustanovili za Rimljanov najvažnejše mesto na Dolenjskem, namreč naše „Neviodunum“, o katerem smo se danes na podlagi Dimiceve kranjske zgodovine nekaj več povedati namenili.

V tej starodavni dôbi, nekaj sto let pred Kristusom in nekaj po Kr. sta bila od Ljubljane po dolenjski strani, kjer je bilo keltsko pleme Latobikov, do Karlovca samo dva veča kraja znana; to je bilo uže omenjeno staro samostojno mesto manjšega obsega, zvano „Praetorium Latobicorum“ (blizo Trebnjega) in „Neviodunum“.

Neviodunum je bilo samostojno mesto (municipij) Keltov, *) kateremu so Rimljani po tem, ko so si bili te kraje l. 14. p. Krist. popolnem prisvojili, še dosta pravic pustili. Lega tega mesta je bila blizo Krškega, v leskovški fari na Dolenjskem, tam, kjer ste dandanes vasi Drnovo in Vihre, torej ne daleč od Krke in Save, ki se tukaj blizo zlivate. Da je to mesto od Keltov izviralo, nam dokazuje uže njegovo ime, kajti 4 mesta v stari Galiji so se tudi tako zvala. V krškem okraju je dandanes vas z imenom Dunaj, katero ime ima keltsko koreniko, kakor Neviodunum.

Sicer so pa tudi imena Sava, Alpe (planine) keltskega izvira. Razen imena nam pričajo tudi izkopanine iz podrtin tega starega mesta, da so mu bili Kelti utemeljitelji. Našel se je namreč pečatni prstan, na katerem so bile take podobe, kakor na denarjih, najdenih v stari Galiji. Tudi so se našli v okolici nekatere reči iz brona, katero kovino so znali zlasti stari Kelti dobro izdelovati.

Paganski grobovi v krškem okraji pričajo ravno tako, da so v teh krajih bivali stari Kelti, kateri so uže veliko let pod rimljansko oblastjo v miru in blagostanji živeli, ker se niso bili tem mogočnim svetovnim vladarjem vtavljali. Zato se pa iz rimljanske dobe starega Neviodunum-a najde posebno veliko spominkov. **) Uže glasoviti kranjski zgodovinopisec Valvazor pripoveduje, da se je bil v podružni cerkvi v Viherjih našel steber z napisom „Novioduni“, potem da je bil kmet pri Krškem 4000 (?) denarjev z napisom „Constantinus“ (rimski cesar) našel. Drugih denarjev in kamenov z raznimi napisi, katere so učenjaki pregledovali, je bilo še več najdenih v okolici tega starega mesta. Na bližnjem štajarskem bregu, na Vidmu, je bil najden kamen z napisom, na katerem so učenjaki razložili ime nekega predstojnika temu mestu. Pri Drnovu je bil zapazil uže slavni slovenski pesnik in učenjak Vodnik sledi starega mestnega zidovja. Leta 1846. so naleteli celó na ostanke rimskega vodotoka in rimske kopelji. Leta 1860. je pa dalo kranjsko zgodovinsko društvo na tem slavnem mestu nalašč kopati, in pri tej priliki, kakor tudi pozneje še se je veliko znamenitih

*) Cesar Vespazijan je bil v mesto tudi nekaj rimskih veteranov, to je, dosluženih vojakov naselil. Pis.

**) V podružni cerkvi v Drnovem je vzidan kip rimskega Merkurija. Pis.

*

rimskih ostankov na dan spravilo. Dobili so se spominski kameni na čast paganskemu bogu Jupitru in mestnemu varhu (Schutzgeist, genius), potem podobni spominki na čast nekaterim dobrim rimskim cesarjem, na pr. Trajanu (vladal od 98 do 117 po Kr.), Hadrijanu (112—138. po Kr.), Marku Aurelu (161—180.), Septimu Severu (193—211).

Mark Aurel in njegov sovladar Lucij Verus sta bila še celó v te kraje došla in morebiti tudi v mestu samem bila pri priliki, ko sta se zoper divje narode Kvade in Markomane, ki so bili v Panonijo pridrli, bojevala. Po cesarju Flaviju Vespazijanu, kateri je mestu dal samostalno mestno ustavo in pomnožil število starešin, zvalo se je Flavium Neviodunum. Tudi se je našla od Velike vasi v Škocijan sled stare rimske ceste, ki je bila napeljana od Emone čez Mokronog v to najstarejše dolenjsko mesto in merila kacih 50 rimskih milj (naših milj kacih 11). Neviodunum, ki je spadalo najprvo k rimski provinciji Panoniji, kasneje pa bilo Italiji pridruženo, je ves čas (nad 400 let) pod Rimljani obstalo. Še celó v viharni dobi preseljevanja narodov se je obdržalo, kajti neimenovan rimski pisatelj ga še v osmem stoletji po starem imenu imenuje. Kaj je bilo vzrok njegovemu prepadu, kdaj ga je osoda svetovne minljivosti zadela, o tem nam zgodovina ne poroča. Gotovo ga ne boja vajeno in morda omehkuženo ljudstvo pred došlimi divjimi narodi, na pr. Obri, Magjari ni moglo več braniti. J. L.

Slovensko slovstvo.

* *„Jezičnik“*, spisal J. Marn XIX. letnik, je ravnokar v posebnem natisu izšel ter obsega te-le pisatelje: a) Jožef Žemlja, b) Bernard Tomšič, c) France Malavašič, d) dr. Simon Klančnik, e) dr. Jožef Rogač, f) Janez Bonač, g) Matevž Lotrič, h) Leon Engelman Nožarjev in i) France Svetličič.

Res lepa družba častivrednih mož, ki so po raznih stanovih v iskreni ljubezni domovini posvečevali svoje dušne moči. Med njimi sta dva učena duhovna doktorja, dva župnika, en kaplan, en bogoslovec, en gimnazijalec, en vrač in en naroden učitelj. Ali je bilo premišljeno ali ne, da je prišla v letošnji „Jezičnik“ ravno ta vrsta, ne vemo; pomenljivo pa je vsakako in podučljivo, kako bi morali vsi vsak po svoje uže v mladosti edinostno delovati za domovino po stalnem geslu: „vse za vero, dom in cara!“ Razprave so silno zanimive, ker pisatelje kaže g. profesor po svoji stari navadi s peresom v roki, to je tako, kakor so sami pisali; posebno pa od izglednega pesnika Svetličiča priobčuje več še nenatisnenih mičnih pesmic. „Jezičnik“ je le v nekolikih iztislh in se prodaja v katoliški knjigarni po 60 kr.

Z veseljem čujemo, da se bo „Jezičnik“ tudi v prihodnjem letniku „Učiteljskega Tovariša“ nadaljeval. Učitelji smejo pač ponosni biti, da imajo za svoj list tako vrlega in izvedenega sodelavca. Želimo „Učiteljskemu Tovarišu“ prav obilno vspeha tudi zanaprej, ko ga bo zopet prvotni vrednik prevzel; da bi le v tem duhu nadaljeval, v katerem ga je vredoval naš tako značajni in preblagi g. Močnik!

Politični pregled leta 1881.

Po stari navadi svoji se ozró „Novice“ ob koncu leta na zahajajoče leto nazaj ter pogledajo, kaka bila je letina na političnem polji sploh, a na narodnem posebej. Oglejmo si toraj najprej unanji svet vsaj toliko, kolikor briga nas in kolikor se dogodbe tega leta dotikajo naše širje in ožje domovine.

Ako se ozremo po političnem obnebji, nas ne straši z nobene strani črn oblak, vse okoli je jasno, le na laški strani je nekoliko zavlečeno in na jugu še ne vse prav zvedreno. Mir in prijateljstvo z vsemi državami okrog, ker tudi one zdaj bolj mislijo na svojo notranjo vravnavo, nego da bi gledale poželjivo čez meje. V Rusiji je po groznem umoru cara Aleksandra II. in nastopu Aleksandra III. notranji mir, tudi ona se krepi in razvija znotraj, nihilistov kači je menda za zmiraj izdrt strupeni zob. — V Nemčiji zdaj Bismark popravlja, kar je v prejšnjih letih skazil; z Avstrijo je sklenjeno prijateljstvo in tudi z rimskim papežem se je zavoljo katoličanov o glavnih zadevah uže pogodil. — Francozi in Angleži imajo domá in po svojih kolonijah v Aziji in Afriki preveč posla, da ne marajo motiti evropskega mirú. Turčija gre svojo pot splošnega razpada naprej, od nje se nam ni bati nobene sile več. Srbska, Črnagora in Rumunija se tudi vravnavajo v notranjem gospodarstvu, le z zadnjo smo bili zadnje dni prišli nekoliko navskriž zavoljo podonavske komisije, pa bo uže kralj vse poravnal.

Le laška stran nima nič kaj veselega obraza. Na Laškem kuje in snuje očitno in na skrivnem svoje naklepe zoper Avstrijo tista mnogoglavna pošast, katera je znana pod imenom „irredenta“ in ki svoje kremplje steza čez naše meje, da bi odkrehnila od Avstrije kos do juliških alp. Svojih udov ima veliko na naši zemlji, posebno v Trstu, po Istri in Dalmaciji. Med našo in laško vlado pa je lepo prijateljstvo, ki je bilo proti koncu leta še posebno vtrjeno s tem, da je laški kralj s kraljico prišel k našemu cesarju na Dunaj na obiskovanje. Toraj bi nam od laške strani pretila nevarnost le, če bi laška „irredenta“ prekucnila kraljev prestol.

Kako je po drugih evropskih državah, za nas ni posebne važnosti, ker smo z njimi večidel le v kupčijskih zvezah, pa tudi te so dobro vredjene po trdnih pogodbah.

Veliko mikavneji je pogled v notranjo Avstrijo, ker tu se je v tem letu marsikaj važnega zgodilo.

Najprvo nam je omeniti vesele dogodbe v presvitli rodovini naše cesarske hiše, katero je vse cesarstvo z navdušenostjo obhajalo, in ta je: poroka našega cesarjeviča Rudolfa z belgiško princesinjo Štefanijo dne 10. maja. Ta zaveza je tudi velike politične važnosti, ker je zveza presvitle cesarske avstrijske rodbine s kraljevo rodbino belgijsko. Narodi avstrijski so je bili pa še zato prav iz srca veseli, ker dobé po nji kedaj najblažjo mater. Božji blagoslov toraj presvitlemu mlademu paru!

Vodstvo unanje politike je v tem letu premenilo glavo, a ne sisteme; skoro lahko rečemo, da je sedanji njegov načelnik še bolj zaupni mož prestola, kakor je bil prejšnji. Premembe pa je kriva smrt, ki je prejšnjega ministra unanjih zadev Haymerleja nenadoma zadela. Presvitli cesar je potem poklical na njegovo mesto avstrijskega poverjenika v Petrogradu, grofa Kalnokya, ki se je pri svojem nastopu uradnikom tako pokazal, da smemo od njegove politike pričakovati najboljšega sadu tako za Avstrijo sploh, kakor za našo bodočnost posebej. Vse kaže, da se avstrijska unanja politika obrača na stran Slovanom ugodnejšo.

Notranja politika kaže tudi — če ne še popolnem dobre vsaj nekoliko boljšo stran. Taaffe, katerega in čegar ministerstvo so Herbstovi „ustavoverci“ ali judovski nemci vse leto prekucevali, stojí ob koncu leta trdneje ko kedaj; da ima Taaffe vse zaupanje cesarja, kateri hoče narediti mir med svojimi narodi, to pričajo besede, ki jih je presvitli cesar rekel tržaški deputaciji (navajamo jih na drugem mestu); tacega odlikovanja iz ust samega

vladarja ni dobilo še nobeno prejšnjih ministerstev, in to brž po dogodbah v zbornici poslancev in gosposki zbornici, ko so Herbstovi levičnjaki Taaffeju uže mrtvaški zvon naročili.

Nesrečno je bilo to leto za vladne in naše nasprotnike V državnem zboru je njihova stranka čedalje bolj opešala in zdaj smemo za gotovo reči, da ji je za zmiraj odklenkalo, da narodom avstrijskim ne bo nikdar več nevarna; še par krepkih dregljejev in zasuta bo. V zbornici je vladi in večini, kolikor se je dalo, nagajala, počitnice pa so porabovali njeni poslanci za vznemirjanje in hujskanje nemškega prebivalstva proti vladi in drugim narodom Avstrije tako, da je prisiljena reč presedala uže njihovim volilcem samim. Tudi po časnikih svojih so gnali strašen hrup, tako da se je treznemu človeku skoro zdelo, kakor da bi kar naravnost klicali nemške prebivalce na krvavi boj zoper Slovane in ministerstvo, češ, da ono nemški narod zatira, slovanskega pa podpira. Pa pametno ljudstvo jim ni šlo na limanice, spoznalo je kmalu tako sleparijo, in tako so hujskači ostali na cedilu. Njihovo napenjanje zunaj zbornice in v nji je imelo le ta nasledek, da so se popolnem spehali in celó ob pamet prišli; njihovemu kriku o zatiranji nemštva se še celó zunaj smejejo. In tako se smemo nadjati, da za to stranko bo v Avstriji uže drugo leto — boben pel.

Bosna in Hercegovina se čedalje bolj vdomačujete. Pač je še veliko pritožeb o nespretni upravi, ker je preveč nemška in madjarska, a premalo slovanska, pa tudi tukaj upamo, da bo avstrijska vlada — oziroma njen bosenski oddelek — prišla do prepričanja, da so tam le Slovani in da si s ponemčevalno ali madjarsko politiko ne bo pridobila zaupanja in vdanosti. Dobro znamenje pa je vendar uže to, da za škofa v Sarajevo pride Hrvat, velečastiti gosp. Stadler iz Zagreba. Ko si bo vlada nabrala dosti skušenj, bo uže tudi našla pravo kopito za Bosno, to vsaj upamo.

Za naše brate Hrvate je bilo to leto veselo in pomenljivo. Po cesarjevi volji se je nekdanja vojaška Krajina spojila z materno zemljo hrvatsko, da tudi ta pokrajina stopi v vrsto državnih dežel in vživa ustavne pravice ter voli svoje poslance v deželni zbor hrvatski. Cesarjeva določba je vzbudila veliko veselje med Hrvati in Krajinci. — Zdaj imajo Hrvatje še prestati velik boj z Madjari zavoljo Reke.

Z Ogri smo v političnih zadevah sporazumljeni, med obojnima ministroma ni razprtij. Ali bodi Bogu potoženo, da Madjar na svoji strani zatira še zmiraj Slovana!

Kako pa z nami Slovenci? Kar naravnost moramo reči, da nas pokonci drži dozdaj še zmiraj le — upanje. Kakor mornarju na morji, se kaže tudi nam vedno zemlja, al do nje nas vendar nasprotni valovi še ne pusté. Prav lahko rečemo, da je še vse pri starem, kakor je bilo s pričetkom leta. O posebni prijaznosti Taaffejeve vlade do nas pač ne moremo govoriti, kajti odstranjenje par nam sovražnih velikašev nemškutarske stranke ne more zadovoljiti nas. Šla sta Kaltenegger in Vesteneck s Kranjskega — zadnji pa le zavoljo svojih škandalov, a še stoji Pirkar in z njim ponemčevalna šola, po vseh slovenskih pokrajinah se je vgnjezdil nemški „šulferajn“, na Koroškem se ponemčuje na vso sapo itd. Še edinega, česar so pričakovali ne le Kranjci, ampak vseh slovenskih pokrajin Slovenci, nam Taaffe ni storil, namreč tega, da bi bil razpustil nepostavno voljeni kranjski deželni zbor, kar só vsi narodni kranjski poslanci zahtevali. O tem, da so šli potem še v ta zbor, ne moremo govoriti, ker to je maroga, ki — pa naj bo. Storili so to Taaffeju na ljubo in mi vsaj upamo, da tega ne bo pozabil.

Kar nas pri vsem tem vendar z boljšo nado navdaja, je to, da vsaj na Kranjskem nemškutarska svojat vidno pojema; vsak dan je teh možicev manj, vsak dan zgubljajo veljavo, ker nimajo nikjer več prave zaslombe. Letos so zgubili o mestnih volitvah v prvem razredu en sedež, druzega pa komaj za eno nogo obdržali; če jih c. k. uradniki zapusté, o prihodnjih volitvah popolnem vtonejo za zmiraj.

Kupčijsko zbornico smo na Kranjskem tudi vzeli z enim naskokom, ker je bil boj po pravici, ne po Vesteneckn; to smo nemčurjem vzeli za zmiraj in tega je vesela naša dežela in naši bratje po drugih pokrajinah.

Po Primorskem našim bratom nagaja predrzna laška zarota „irredentarjev“. Če bi hotela naša vlada slovanskemu življu le količkaj na roko iti, kmalu bi bila tej lahonski kači glava strta; kakor se pa kaže, na dotičnih viših mestih še zmiraj odločuje nekaka prirojena ali podedovana mržnja do Slovanov in lahonski Avstriji nevarni napori dobivajo po tem dosti duška. Morda bo zdaj, ko je cesar sam govoril, v tem kaj bolje.

Zdaj pa pridemo do najbridkejega. V tem letu je kosila smrt, vzela nam jih je veliko, a vse bi še pogrešili, ko bi ne bil šel za njimi tudi naš prvak, naš velikan, naš oče dr. **Janez Bleiweis vitez Trsteniški.** Ni se dolgo veselila Slovenija njegovega odlikovanja po cesarjevi milosti, čez par mesecev je prišla nevošljiva, kruta smrt in zdaj pokriva njegovo truplo še ne vležena rušnja, za njegovim duhom pa gledamo gor — nad zvezde. Ni mu bilo dano včakati boljših dni. Da, hudo smo bili vdarjeni Slovenci v tem letu, zgubili smo moža, kakoršnega ne bo več. Tako nam na političnem polji še nikdar ni pobila toča. Tužna majka slava!

Nepozabljivemu pa bodi večen spomin, kjerkoli zvoni mili jezik slovenski!

Mnogovrstne novice.

* *Prebivalstvo v isterskih političnih okrajih po narodnosti.* Kdor pozna Istro, ta ve, da ima vsaj dve tretjini Hrvatov in Slovencev, pa še ene tretjine ne Italijanov. Kako so se pri zadnjem popisu Italijani trudili, povišati svoje število, to kaže spodaj stoječi pregled v okroglem številu, ako se smemo zanašati, da je koprski list „Provincia“ vzel število iz uradnega popisa. Prebivalcev je namreč:

V koprskem	okraji	36.000	32.000
v poreškem	„	9.000	34.000
v pazinskem	„	81.000	6.000
v puljskem	„	20.000	30.000
v voloskem	„	38.000	500
v lošinskem	„	29.000	8.000
	Skupaj	163.000	110.000

Po natančnem številu bi jih bilo okolo 4000 več. Po tem takem bi se bili Italijani v 20 letih podvojili (kar pa ni res, če tudi se je mnogo Slovanov polaščilo, ker na to ni delala le „Irredenta“, temuč tudi c. kr. uradnije in istrski deželni odbor). Mislimo, da se kljubu vsemu pritisku potujčenje ni moglo tako naglo vršiti, in da je na tisoče Hrvatov in Slovencev konfisciranih — Italijanom na prid! Pa vsakako te številke jasno pričajo, kaj se s Slovani v Istri godi. Kedaj pride rešitev? praša „Edinost“.

* *Časnik „Triester Zeitung“* je kupila pomorska banka in pride njej v last takrat, ko se banka ustanovi. Ravnati se bo moral po načelih, katere mu bo banka predpisavala. „Ed.“ sliši, da ima „Triest. Zeitg.“ zdaj, ko je v rokah dveh milijonarjev, okoli 15.000 gold.

letne zgube. Nje ustavovernost mora toraj zeló nerodovitna biti.

Naši dopisi.

V Gorici 26. dec. — Malo novic in še te niso vse vesele. Dve cerkvi okradeni in en samomor v 6 dneh — to gotovo ni lepo. Ponoči od 13. do 14. t. m. so okradli cerkev v Mavhinjah (na Krasu); škode je okoli 100 gld., ali hujša, ko materijalna škoda, je predrzna oskrumba svetih posod in presv. Rešnjega Telesa; odprli so namreč tatje tabernakelj in vrgli na tla sv. hostijo. — Na Sveti Gori pa so 18. t. m. za kakih 60 gold. vrednosti odnesli. — V Gorici se je ustrelil 20. t. m. neki T., nevreden sin očeta poštenjaka. — Nekatera naša županstva so začela vstavljati se nemškim in italijanskim uradnijskim dopisom. In to ni samomor. — Dne 21. t. m. je imela naša čitalnica letni občni zbor in je med drugim izvoljen nov odbor. Predsednik je prejšnji, g. A. Jeglič, denarničar tudi dosedanji g. Štef. Klemenčič; izmed odbornikov pa sta samo 2 stara, gg. prof. Čebular in Pirjevec, drugi so vsi novi, in sicer samo srednješolski profesorji: gg. Berbuč, Ivančič, Jenko, Kos, Šantel. Tedaj imamo profesorsko ministerstvo. — Gosp. Šimen Gregorčič, kaplan Rihenberški in sloveči pesnik, je zarad bolehnosti začasno vpokojen. — Praznike smo imeli pri nas krasne; včeraj je burja enomalo nagajala, danes je vsaj v mestu ni. — Z Bogom za letos!

Iz Povirske občine na Kr su 18. dec. — Dovolite, ljube „Novice", prostorček vrsticam poslanim iz Krasa. Ker se tudi za nas primorske Slovence zanimate, sklenil sem Vam ta spisek poslati in mislim, da je prvi, vsaj dosedaj nisem zapazil nobenega še iz našega kraja. — Poročati imam o letini in naših nadlogah. Letina je bila pri nas slabša kakor smo pričakovali, rž in pšenica bila je slaba in zavoljo suše drobnega zrnja, koruze smo malo pridelali, ker jo je poletna suša pritiskala in potem prišel je čas za ozimino setev in morali smo jo še nezrelo domu spravljati. Ajda je iz prva prav lepo kazala, ali potem prišla je neusmiljena burja, ki je vse ugonobila, in pa grdo vreme v zadnji polovici oktobra. — Davke so jeli pri nas siloma iztirjevati, in kdor ne plača, ga rubiti. Ubogi kmet, kje jih bo vzel! ali naj mar pičle pridelke prodá in potem gre z družino beračit! Prigodi se, da imata dva kmetiča vsak eno kravico, katera ju živi s svojim mlekom, ki ga z velikim trudom na prodaj v mesto nosita in nazaj živež za družino, in da se združita in svoje njivice orjeta; pa pride od davkarije „eksekutor" in odžene še ti kravici, edino podporo revnemu kmetiču, ki se sedaj nima na kaj opreti, da bi se preživel, in primoran je sedaj, na posodo iskati denar; ali kaj, ker ga je težko dobiti, in ako ga dobi, mora velike obresti obljubiti, ker tudi pri nas je takih, ki prav po judovsko ljudi odirajo, namreč z velikimi obrestmi denar posojujejo in se še s tem bahajo, češ, jaz sem usmiljen in rad posodim in tudi ne tirjam visocih obresti; en sam krajcar od goldinarja na dan. Sedaj, častiti bralci, pomislite, koliko na leto pride obresti, gorjé kmetu, ki tacemu oderuhu v roke pride, ker gotovo mu kmalu boben zapoje. — Vrh tega so nam cenilni možje zemljišča tako visoko vzdignili, da smo bili primorani, pri vsaki parceli reklamirati; ali kaj, ker nam reklamacijska komisija ni skoraj nič popravila, akoravno je res prav očividna pomota proti drugim nam bližnjim krajem. Bog se nas usmili!

Iz Lesec 17. grudna. — Z velikim veseljem smo v Lescah poslušali poduk o govedoreji g. Gustava Pirca, katerega nam je kmetijska družba v poduk poslala. Poslušalcev prišlo je veliko, da so nam bili šolski prostori pretesni. Omenjeni gospod je s tako umljivim glasom govoril, da mu vsak posebej hvalo izreka. Tudi v imenu občinskega odbora izrekam hvalo in dodajam ponižno prošnjo do c. kr. družbe kmetijske, da bi nam zopet poslala omenjenega gospoda podučevat nas tudi o konjereji, ker imamo do te posebno veselje, skoraj vsak kmetovalec ima žebečo kobilo. Prav zeló bi nam gospod Pirc vstregel, ako bi nam svoj govor o govedoreji hotel spisan — oziroma v časniku natisnjen izročiti.

Iz Knežaka 20. dec. (*Slava „Slaviji"!*) Pri banki „Slaviji" je bil tukajšnji posestnik Anton Novak zavarovan več let. Nesreča pa je hotela, da konec maja meseca t. l. zavarovalnine imenovani ni vplačal. Grozni požar je dne 1. avgusta t. l. tudi temu posestniku vpepelil vsa poslopja, pa do odškodnine revež ni imel nikakoršne pravice. Vendar mu je banka „Slavija" na prošnjo tukajšnjega njenega zastopnika podelila 300 gld. Hvala ji in slava! Ali bi bila to storila vsaka banka? Ali bi bilo to storilo tudi uradno priporočevano „Dunajsko zavarovalno društvo"?

Iz Dolja pri Borovnici 17. nov. (*Nekaj o lovu.*) Slučajno naletel sem na nek nemški časopis, v katerem bilo je brati, da so lovci 27. dne u. m. v okraji vrhniškem ubili 39, reci devet in trideset srn, dve lisici itd. Res lepo število srn in tudi nekaj vrednosti poleg veselja lovčevega! A kdor vé ceniti škodo, ki jo napravlja ta divjad po gozdih bi dosti rajše videl, ko bi bilo brati: „ustrelili so 39 lesic in 2 srni". Marsikdo bi me morebiti vprašal, kako to? Je mar lisica več vredna od srne? — Morda bi rekel: „ta je butec, ki to piše." No, vendar je po mojem vestnem prepričanji to čista resnica. Na vsacem oralu zemlje naj bi bila ena lisica stanujoča, ker ta je za kmetijstvo res koristna žival. Če kje katera do kacih kokoši pride, to mora se ji oziroma na koristi njene z mirno vestjo odpustiti. Prav bi bilo, da bi se lisica nikdar in nikjer ne smela ubiti. Če me morebiti izmed čast. bralcev kdo vpraša, zakaj ne, mu hočem odgovoriti.

Danes je moj namen, več govoriti o škodi, ki jo napravljajo srne po polji, vrtih, posebno pa po gozdih. Rečem, da ko bi posestniki gozdov, koder se srne nahajajo, vedeli škodo ceniti, ne dali bi za te bore solde lova v najem, pač pa bi združeno vzeli ga sami ter do zadnjega življa te stvari pokončali. Tukaj me utegne kak za lov vneti vprašati: „ali ne veš lovske postave?" Toda tudi na to vprašanje pripravljen sem odgovoriti.

Ako človek gre z odprtimi očmi po gozdu ter vidi škodo storjeno po srnah, vidi jelke „mlade", jih natanko opazuje, prepričal se bode, da so drevesca uže po 20, 25, 30 let stara, a še vedno ne toliko visoka, da bi škodljiva žival do vršička ne dosegla. Milo mora se lastniku gozda, ko to vidi, storiti; namesto da bi drevesa z veselim očesom pogledaval in računal, da čez toliko in toliko let bo vredno drevo toliko in toliko, mu kliče notranji glas: motiš se! Davki od gozdov so čedalje veči, ker ti se dadó pač povišati, a ponižati ne! Les po malem svojo vrednost izgublja, kljub temu se pa stroški kmeta vedno naraščajo.

Gorjé je pa tudi mladim sadnim drevescem, ako je v sadni vrt srnjakom pot odprta. Ti se s svojimi rogovi drgnejo ob drevesa, lub oddrgnejo, in zgubljeno je drevo, zgubljen je up na povračilo prizadetih stroškov ter le prepogosto tudi zgubljeno je za vselej pri kmetu veselje do sadjereje. — Nič bolje se ne godí polju, kamor se ta divjad navadi; videl sem z lastnimi očmi, in to uže večkrat, skakati srne po njivah in se skrivati po teh s koruzo obsajenih. Kaj pa s travniki? Tudi tem srna ni brez škode. Po travi se valja, zemljo

razkopava in da se po teh tudi pase, menda tudi vsak sam vé.

Vem, da mi bode posebno najemnik lova hotel priti s postavo nasproti, ki veleva povrniti vsako škodo, ter mi rekel: „pa se pritoži!“

Na to odgovor bil bi preobširen, in bojim se za danes, da bi gosp. vrednik zarad tega celemu spisu prostora ne odrekel.

Ako človek lovsko postavo pazno prebira, nehoté vriva se mu notranji glas, da sami lovci so jo kovali, zakaj skovana je za ubozega kmeta jako ostro, nasproti pa za lovca jako milo, in ni čuda, da ako se vendar kje dobi kmet tako „surov“, da gre in prosi „fajn gospoda“ za povračila za škodo po divjadi storjeno, ga ta le malo, najraje nič ne odškoduje. Nasproti pa gorjé, ako kmet se kaj zoper to postavo pregreši! Prigodilo se je uže, da je ženica, ki je imela otroka pri prsih, dobila na polji mladega zajca, tega za svoj lačni želodec obrnila, a morala je sedeti v „luknji“ in mož moral je otroka povijati ter ga nositi dojit. — Za danes zadosti, le tolike rečem: vse gorjé naj pride čez tiste, ki mislijo, da kmet ni človek. *)

Iz Ljubljane. — Božični prazniki nam doma niso nič posebnega prinesli, le lepo vreme je bilo, toraj so se jih ljudje lahko veselili tudi zunaj pod milim nebom. Tem veselejša novica pa je priletela z Dunaja, novica, kakoršne bi se nikdar ne bili nadjali. Vsak je prav iz srca zavriskal: „živili cesar, živili!“ In zakaj? V četrtek je sprejel presvitli cesar na Dunaji med drugimi tudi deputacijo tržaškega mesta, ki ga je prišla prosit, da bi blagovolil Trst priporočiti vladi zavoljo nameravane razstave; cesar je prav milostljivo to obljubil, pristavil pa: „**Jaz prav res obžalujem, da tržaški državni poslanci moji vladi delajo fakcijozno opozicijo, kajti opozicija, katero delajo, ni navadna, marveč fakcijozna** (hudobna, puntarska)“. S tem je cesar zadel vso levičarsko stranko, s katero držé in glasujejo tržaški poslanci Teuschl (ki je bil sam pri deputaciji), Rabl in Wittmann. Ta nepričakovana stroga obsodba levičarske stranke, h kateri se štulijo tudi naši nemškutarji, iz najviših ust je narodnjake prevzela tako, da veselja niso vedeli kaj; „zdaj je sam presvitli cesar z nami, ki stojimo za Taaffejevo vlado, zdaj nam bodo prišli boljši dnevi, zdaj dobomo svoje pravice“ — take in enake besede veselja je bilo slišati po mestu. Vse drugače pa Schreyevi nemškutarji; če si katerega prašal je li uže slišal ali bral to novico, ti je kar popihal ali pa pogovor obrnil brž na kaj druzega. Le na skrivnem in med seboj so si šepetali strašno novico na uho in dr. Schrey je bil videti tak, kakor prepoden zajec, ves plah in plašen. — Ljubljana pa je bila vesela te potice z Dunaja za Božič, in gotovo je puhtela marsikaka vroča molitev do nebes za blagor našega presvitlega in milega cesarja, katerega nam Bog ohrani še mnogo mnogo let! Mi s svoje strani obžalujemo le to da našemu dr. Bleiweisu ni bilo dano včakati, da bi bil zvedel te besede presvitlega cesarja, na katerega je zmiraj stavil ves svoj up; gotovo bi mu bile osladile zadnje ure ali celó podaljšale življenje.

— (*Slovenske Matice odbor*) o zadnjem shodu ni volil za dr. Bleiweisom nobenega predsednika, ampak odložil njegovo izvolitev do izvršenega občnega zbora — s tem hoteč izraziti svojo žalost za pokojnim predsednikom. Vodstvo Matice je do tje odbor izročil podpredsedniku gosp. Petru Grasselliju. — Obširnejšega poročila pričakujemo.

— (*Zadruga obrtnikov*) je zdaj vravnana. Zmagali so pametni nazori, po katerih edino je mogoče obrtnikom, pospeti se do boljšega stanja. Za načelnika so si izvolili gosp. Horaka, znanega, izkušenega obrtnika, ki dobro ve, kaj pravemu obrtniku koristi, kaj mu škoduje. V tem smislu se bodo tudi pravila prenaredila in zboljšala. Prav tako!

— (*Ljubljanska čitalnica*) je imela na sv. Štefana dan svoj letni občni zbor, pri katerem so bili za odbornike izvoljeni gospodje dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, Fr. Drenik, Ivan Hribar, Fr. Kadilnik, Matej Kreč, dr. Moše, dr. Papež, M. Pakič, J. Pfeifer, Fr. Ravnikar, Sos, Tomic, V. Valenta in dr. J. Zupanec. Predsednika si voli odbor sam izmed sebe. Temu odboru se je naročilo, naj skrbi, da se osnuje poseben odbor za spodoben spominek dr. Jan. Bleiweisu.

— (*Dramatično društvo*) ima drevi v čitalnični dvorani svoj letni občni zbor z navadnim opravilnim dnevnim redom, tudi se ima voliti nov odbor.

— („*Brencelj*“), čegar zadnja številka za to leto se uže tiska, stopi prihodnje leto v svoj 14. letnik. Med vsemi humorističnimi listi slovenskimi, kar jih je v tej dobi rodilo se, je on edini obstal in se vkljub velikim težavam in oviram ohranil uže 13 let — dokaz, da je narodu slovenskemu potreben in se mu je tudi prikupil. Dobro je, da naše nasprotnike pika sem ter tje tudi v nemškem jeziku. Zato ga mi, kakor smo to storili vsako leto, priporočamo tudi zdaj ob koncu leta vsemu narodnemu svetu v krepko podporo z naročevanjem in dopisovanjem, da bo mogel še krepkeje zaletavati se v naše nasprotnike. Vsak narod ima tudi svoj humorističen list, Slovenci imamo tega edinega. Držimo se ga! — Cena mu je 3 gold. za celo leto, 1 gold. 50 kr. za pol leta.

— („*Slovenski pravnik*“), ki z novim letom prične svoj drugi tečaj, vabi na obilno naročevanje in obeta, da bo prinašal tudi kratke popularno pisane pouke slovenskim županom, župnikom in drugim osobam, katere imajo tu in tam spisati kako vlogo do kake gospóske. „Pravniku“ cena je za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., list se naroča pri vredništvu v Ljubljani.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Cesarjeve besede tržaški deputaciji, s katerimi je presvitli vladar tako strogo, a pravično obsodil sedanji vladi nasprotujočo opozicijo levičarjev v državnem zboru, so spravile vse judovske časnikarske kure kvišku, da so zagnale po vseh svojih listih strašno kokodaskanje; „N. fr. Presse“ je tako zaragljala, da jo je moralo državno pravdništvo zaseči. Ta svojat je padla z vseh nebes, v katerih se je uže zibala vzlasti po zadnjih dogodbah v zbornici gosposki in v zbornici poslancev, ko je v svojih sanjah Taaffeja uže videla z ministerskega stola vrženega. Kakor strela so padle vladarjeve besede v njo in zdaj sta jo obšla strah in groza. „Deutsche Zeitg.“ tarna, da zdaj Taaffe stoji trdneje ko kedaj, „Tagblatt“ pa toži, da se je vsa levičarska stranka motila, ko je mislila, da je ta vladna politika le začasna in da mora priti zopet ministerstvo njenega mišljenja na krmilo. Z eno besedo, judovsko-

---

*) Ta dopis se je našel v dr. Bleiweisovi „Novični“ zapuščini. Ko je bil uže ves stavljen, nam pride iz istega peresa drug, temu enak. Toraj smo zadnjega zavrgli. To v pojasnilo gospodu pisalcu. Vred.

nemška ali levičarska stranka je vsa pobita, da je popolnem ob pamet. Poštenim ljudem in prijateljem vlade pa so cesarjeve besede prizdignile srce, ker so vnovič razodele, da presvitli vladar res hoče imeti mir med svojimi narodi. Zato tak krik med ljudmi, ki le od prepira živé in pri beganji narodov iščejo dobička.

— Zavoljo požara v „ringtheatru“ se vršé zdaj sodnijske preiskave, da se izvedó in kaznujejo krivi in nemarni. Število ljudi, ki so pri tem smrt storili, ali ki se še pogrešajo, je padlo uže pod 500. Darov za nesrečneže in po njih zapuščene je došlo uže okoli milijona, toraj skoraj preveč. Grdo je bilo brati po listih levičarskih, kako so tudi iz te nesreče napeljavali vodo na svoj mlin in mahali po vladi in celó po ministru Taaffeju. Tudi o tem so se prepirali, kaj naj bi se zidalo na mesto pogorišča. Ta prepir je pa na preblag način rešil presvitli cesar sam s tem, da je ukazal na svoje stroške zidati tam hišo, katere dohodke bodo vživali vsi dobrodelni zavodi dunajskega mesta. V tem poslopji bo tudi kapela, v kateri se bodo vsako leto opravljali mrtvašnice za duše zgorelih. Tako dela naš dobrotljivi cesar.

Hrvatska. Iz Zagreba. — Tukajšnji „Pozor“ je oni teden priobčil celo korespondenco luteranskega pastorja v Zagrebu z neko unanjo družbo, kateri namen je, po podanavskih deželah, toraj tudi po Hrvatski, širiti luteranstvo in nemštvo z naseljevanjem protestantovskih Nemcev iz „rajha“, toraj ne iz Avstrije, ker — kakor pravi — se unanji Nemci bolj držé vere in narodnosti, kakor avstrijski. Ta korespondenca je zbudila tukaj silno nevoljo celó med tukajšnjimi nemci, ki hočejo s Hrvati v miru živeti. V svojem poročilu opisuje pastor Hrvate za pijance, lenuhe in lahkoživce, med katerimi si trezen človek, kakor je nemški luteranec iz „rajha“, lahko pomaga, če ima le količkaj podpore od zunaj. Kakor je videti, imajo pa te vrste Nemci obilnih zakladov zunaj za podporo pri razširjanji protestantizma in nemštva med Slovani. — Reč ta ni še dognana, se bo videlo, kaj se bo skuhalo iz te zmesi, ki je tako nenadoma na beli dan prišla. Zdaj vemo vsaj to, zakaj vzlasti Nemci iz rajha med Slovence silijo.

Iz Dalmacije. — Homatije, ki so se vnele zavoljo novačenja, niso še končane, namestnik general Jovanovič ima velike težave; vzlasti po hribih ob meji se prebivalci nočejo vdati. Vendar prav zanesljivih poročil o tem ne pride med svet. Težko se bo vse gladko steklo.

Iz Rusije. — V Varšavi je bil Božični dan velik hrup. Nekega juda so v cerkvi zasačili, ko je iz žepov kradel. Na to zaupije „ogenj“, vse je preplašeno in dere v cerkve, v drenji pa je okoli 40 ljudi, večidel žensk, pomečkanih. Ljudje so potem razljuteni planili po judovskih štacunah, da so morali vojaki mir delati.

Telegram „Novicam“.

Dunaj 28. decembra.

Avstrijsko-rumunski razpor je poravnan. Tržaški poslanec Rabl in češki grof Thun sta poslanstvo odložila. Začetek zborovanja državnega zbora bo težko pred 17. januarijem.

Žitna cena

v Ljubljani 23. decembra 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 20 kr. — soršice 7 gold. 80 kr. — rži 6 gold. — kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 4 gold. 78 kr. — ovsa 3 gold. 8 kr. — Krompir 2 gold. 60 kr. 100 kilogramov.

Vabilo na naročbo „Novic“

za leto 1882.

V malo dneh dopolnijo „Novice“ svoj 39. tečaj in nastopijo 40. s prvim dnevom novega leta 1882.

Večletnim bralcem in naročnikom „Novic“ ni treba razlagati, po katerih načelih in potah prislužile so si one tako slavno starost, in koliko so tudi pripomogle k napredku in razvoju slovenskega ljudstva. Zapisati imajo sicer „Novice“ v svojem letošnjem tečaju največo, najbritkejo zgubo, zgubo svojega očeta — modrega vodje, katerega nihče ne bo nadomestil; pa vendar nadomestovati ga morajo drugi — sinovi domovine; slediti mu morajo na potih, po katerih je hodil, in nadaljevati morajo njegovo mnogoletno vspešno delovanje v njegovem duhu.

Pri „Novicah“ sprejmeta to sveto dolžnost v polni zavesti vredništvo in založništvo, in zagotovilo, da se bo vsa skrb njihova obračala na to, da tudi za naprej „Novice“ zveste ostanejo svoji preteklosti, naj častiti prijatelji in naročniki blagovoljno sprejmejo namestu vsega druzega priporočevanja.

Uže se je založništvu posrečilo za gospodarski del „Novic“ pridobiti si jako učeno, spretno in k podučevanju v poljedelstvu med nas poklicano moč; tudi vsi stari, dragi sodelovalci in dopisniki ostali so „Novicam“ zvesti; prosimo jih za enako podporo in prijaznost tudi za naprej, in tako bo združeno mogoče doseči, kar vsi želimo in v kar Bog pomozi!

Naročnina „Novicam“ z „Oglasnikom“ ostane stara, in veljajo:

za celo leto po pošti	4 gold.	60 kr.,	— v tiskarni prejemane			4 gold.,	
za pol leta po „	2 „	40 „	— v	„	„	2	„
za četrt „ po „	1 „	30 „	— v	„	„	1	„

Naročnina se najcenejše pošilja po poštnih nakaznicah pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani.

Založništvo „Novic“.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.